

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ

الرَّحِیْمِ

واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم سیاسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

در رشته روابط بین الملل

عنوان:

نفوذ فرهنگی ترکیه در قفقاز

استاد راهنما:

دکتر حمید پیشگاه هادیان

استاد مشاور:

دکتر مجتبی مقصودی

پژوهشگر:

مهدی ایمانی

بهار و تابستان ۱۳۹۰

تعه‌دنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب مهدی ایمانی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۸۸۰۸۳۷۳۰۰۰۰ در رشته روابط بین الملل که در تاریخ ۹۰/۸/۱۹ از پایان نامه خود تحت عنوان نفوذ فرهنگی ترکیه در قفقاز با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق رو پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۰/۸/۱۹

مهدی ایمانی دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین الملل از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره به
حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

با تقدیر و تشکر از زحمات استاد راهنمای خود جناب آقای دکتر پیشگاه هادیان که مرا در تدوین پایان نامه بسیار هدایت نمودند و با قدردانی از نکته بینی های عالمانه جناب آقای دکتر مقصودی استاد مشاور پایان نامه که در هرچه بهتر شدن این پژوهش نقش مهمی ایفا نمودند.

همچنین با تشکر از تمام اساتید گرانقدر دانشکده علوم سیاسی واحد تهران مرکز که در طی دوران تحصیل با شمع افروزی، مرا در تحصیل این رشته یاری فروان کرده اند.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱) بیان مسئله:..... ۱
- ۲-۱) اهداف تحقیق:..... ۴
- ۳-۱) اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن:..... ۵
- ۴-۱) سوالات و فرضیه های تحقیق:..... ۷
- ۵-۱) روش تحقیق:..... ۸
- ۶-۱) روش جمع آوری مطالب تحقیق..... ۸
- ۷-۱) قلمرو تحقیق:..... ۹
- ۸-۱) محدودیت ها و مشکلات تحقیق:..... ۹
- ۹-۱) پیشینه تحقیق:..... ۹
- ۱۰-۱) سازماندهی تحقیق:..... ۱۰

فصل دوم: بررسی نظری

۱۱.....(۲-۱) مفهوم فرهنگ

۱۶.....(۲-۲) تاثیر فرهنگ در پیشبرد سیاست ملی

۲۲.....(۳-۲) فرهنگ و سیاست

۲۴.....(۴-۲) فرهنگ و سیاست خارجی در عرصه روابط بین الملل

۳۱.....(۴-۲-۱) نفوذ فرهنگی

۳۴.....(۵-۲) سازه انگاری

۴۱.....(۶-۲) رویکرد جوزف نای از قدرت نرم

۴۶.....(۷-۲) پست مدرنیسم

فصل سوم) جغرافیای تاریخی و فرهنگی منطقه قفقاز جنوبی در سیاست خارجی فرهنگ محور ترکیه

طی سالهای ۱۹۹۱ الی ژوئن ۲۰۱۱

۵۰.....(۱-۳) جغرافیای تاریخی و فرهنگی منطقه قفقاز جنوبی

۵۸.....(۲-۳) منطقه قفقاز جنوبی و خاورمیانه بزرگ

۵۹.....(۳-۳) چشم اندازهای انسانی و جمعیتی منطقه:

۶۱.....(۴-۳) آذربایجان

۶۱.....(۴-۳-۱) موقعیت سرزمینی

۶۳.....(۴-۳-۲) ساختار اجتماعی انسانی

- ۶۴مذهب (۴-۳-۳)
- ۶۴خط (۴-۳-۴)
- ۶۵ساختار سیاسی (۴-۳-۵)
- ۶۶گرجستان (۵-۳-۲)
- ۶۶موقعیت سرزمینی (۵-۳-۱)
- ۶۷ساختار اجتماعی و انسان (۵-۳-۲)
- ۶۸زبان و خط گرجی (۵-۳-۳)
- ۷۰دین (۵-۳-۴)
- ۷۲نظام سیاسی (۵-۳-۵)
- ۷۳ارمنستان (۶-۳-۳)
- ۷۳موقعیت سرزمینی (۶-۳-۱)
- ۷۴ساختار اجتماعی انسانی (۶-۳-۲)
- ۷۴زبان و خط ارمنی (۶-۳-۳)
- ۷۵مذهب (۶-۳-۴)
- ۷۶ساختار سیاسی (۶-۳-۵)
- ۷۶نقش مؤلفه فرهنگی در سیاست خارجی ترکیه (۷-۳-۳)
- ۷۷اصول سیاست خارجی ترکیه (۷-۳-۱)

۷-۳-۲) ابزار فرهنگی سیاست خارجی ترکیه..... ۸۰

۸-۲-۳) اصول سیاست خارجی حزب و عدالت و توسعه..... ۸۲

۸-۳) شیوه های نفوذ فرهنگی سیاست خارجی ترکیه طی سالهای ۲۰۱۱-۱۹۹۱ در بین کشورهای منطقه

قفقاز جنوبی..... ۸۵

۸-۳-۱) سیاست خارجی فرهنگ محور ترکیه با آذربایجان..... ۹۷

۸-۳-۲) سیاست خارجی فرهنگ محور ترکیه با گرجستان..... ۱۱۰

۸-۳-۳) سیاست خارجی فرهنگ محور ترکیه با ارمنستان:..... ۱۱۶

فصل چهارم) منافع رقابت آمیز فرهنگی ترکیه با روسیه و ایران در منطقه قفقاز جنوبی

۴-۱) سیاست فرهنگی روسیه در بین کشورهای قفقاز جنوبی..... ۱۲۰

۴-۱-۱) آذربایجان..... ۱۲۲

۴-۱-۲) ارمنستان..... ۱۲۵

۴-۱-۳) گرجستان..... ۱۲۵

۴-۲) سیاست فرهنگی ایران در بین کشورهای قفقاز جنوبی..... ۱۲۸

۴-۲-۱) آذربایجان..... ۱۲۹

۴-۲-۲) ارمنستان..... ۱۳۲

۴-۲-۳) گرجستان..... ۱۳۵

- ۴-۳) سیاست های بدیل و مقابله فرهنگی ترکیه با روسیه ایران در بین کشورهای منطقه قفقاز جنوبی:
اشتراکات تاریخی ، قومی و دیگر جاذبه های فرهنگی..... ۱۳۶
- ۴-۳-۱) تاریخ..... ۱۳۶
- ۴-۳-۲) دین..... ۱۳۸
- ۴-۳-۳) هویت..... ۱۴۰
- ۴-۳-۴) پان ترکیسم (تاکید بر اشتراکات قومی)..... ۱۴۲
- ۴-۳-۵) جاذبه های گردشگری..... ۱۴۳
- ۴-۳-۶) الگوی فرهنگی - حکومتی ترکیه..... ۱۴۴
- ۴-۳-۷) تجارت آزاد..... ۱۴۷
- ۴-۳-۸) رسانه های گروهی..... ۱۴۸
- ۴-۴) جمع بندی، نتیجه گیری و پیشنهادات..... ۱۴۹
- ۴-۴-۱) پیشنهادات..... ۱۵۴
- منابع..... ۱۶۲

فهرست نقشه ها

صفحه	عنوان
۱۵۶.....	۱-۱ نقشه منطقه قفقاز.....
۱۵۷.....	۱-۲ نقشه منطقه قفقاز جنوبی.....
۱۵۸.....	۱-۳ نقشه آذربایجان.....
۱۵۹.....	۱-۴ نقشه ارمنستان.....
۱۶۰.....	۱-۵ نقشه گرجستان.....
۱۶۱.....	۱-۶ نقشه ترکیه.....

فصل اول) کلیات تحقیق:

۱-۱) بیان مسئله:

با فروپاشی شوروی و حاکم شدن وضعیت جدید بر نظام بین الملل و ترتیبات منطقه ای در مناطق مختلف جهان به خصوص در منطقه قفقاز^۱ که از شوروی استقلال یافته بود، به دلیل دارا بودن ذخایر غنی انرژی و مباحث ترانزیتی آن و همچنین به لحاظ برخورداری از موقعیت سرزمینی و ژئوکالچری خاص برای جهانیان از اهمیت زیادی برخوردار شده است. منطقه قفقاز جنوبی که بعد از فروپاشی شوروی یکپارچگی خود را از دست داده و با بحران های عظیمی روبرو بوده است، با حفره های اقتصادی، فرهنگی، نظامی و اجتماعی بسیار مواجه بوده و این مسئله سبب شده است تا قدرت های منطقه ای و فرامنطقه ایی برای نفوذ در این منطقه تلاشهای زیادی را انجام دهند و از ابزارها و وسایل

^۱ در این پژوهش منظور از قفقاز، منطقه قفقاز جنوبی که متشکل از آذربایجان، گرجستان و ارمنستان است، می باشد.

گوناگونی در راستای اهداف خود استفاده نمایند. ترکیه از کشورهای مهم ژئواستراتژیک جهان است (نزدیکی به قفقاز، بالکان، خاورمیانه و اروپا) که بعد از اتمام جنگ سرد، اهمیت راهبردی خود را در نزد غرب و بویژه آمریکا از دست رفته می‌دید، با نزدیک شدن به منطقه قفقاز جنوبی، درصدد احیای مجدد نقش خود در دوران جنگ سرد است، تلاش می‌نماید تا از این طریق دوباره اهمیت خود را در نزد غرب بالا ببرد.

ترکیه با درک جایگاه منطقه قفقاز جنوبی در معادلات ابرقدرت و قدرت‌های بزرگ جهانی، تلاش زیادی را در نفوذ بلند مدت در این منطقه با استفاده از ابزارها و عوامل مختلف نموده است که از مهمترین این ابزارها برای تأثیر گذاری مؤلفه فرهنگ است. مؤلفه‌های فرهنگی شامل بهره‌برداری ابزاری سیاستمداران ترک از ظرفیتهای موجود در زمینه‌های هویت، زبان، نژاد، مراکز علمی، جاذبه‌های گردشگری و رسانه‌های گروهی می‌باشد، از این مولفه‌ها تحت عنوان فرصت‌های فرهنگی ترکیه جهت نفوذ در منطقه نامبرده می‌شود.

ترکیه در این راه با تعریف اشتراکات تاریخی، زبانی، قومی بین خود و مردم این منطقه از ابزار فرهنگی برای حضور پایدار و عمیق استفاده کرده است تا به اهداف خود دست یابد. ترکها درصددند از این طریق بتوانند به آرامی و بدون هزینه زیاد، سایر رقبای قدرتمند خود را از میدان بیرون نمایند. کشورهای منطقه قفقاز جنوبی هر کدام دارای خصوصیات خاص هستند که این ویژگی‌ها بعضاً عامل جاذبه و در مواردی هم عامل دافعه در قبال سیاست‌های فرهنگی ترکیه می‌باشند. جمهوری آذربایجان با توجه به نژاد، زبان، دین و هویت نسبتاً مشترک با ترکیه، برای کسب هویت خود به عنوان یک دولت-ملت

مستقل تکیه فراوانی به فرهنگ ترکی دارد و برای رسیدن به این هدف، تمایل زیادی به برقراری رابطه نزدیک با کشور ترکیه دارد.

گرجستان و ترکیه دارای اشتراکات زیادی در سیاست نزدیکی به غرب هستند که به گرم تر شدن روابط دو کشور کمک نموده است. بعد از انقلاب گل رز (سال ۲۰۰۳) در گرجستان و روی کارآمدن دولت غربگرا در آن کشور، شاهد استحکام بیشتر روابط گرجستان و ترکیه هستیم. با توجه به وضعیت پیش آمده در گرجستان و بحران های هویتی و قومی آن، گرجی ها خواهان نزدیکی به ترکیه سکولار می باشند جمهوری ارمنستان در منطقه قفقاز جنوبی فرهنگ و هویت خاص خود را داراست، از عناصر فرهنگی سازنده مهم هویت ارمنی اعتقاد به ظلم تاریخی است که بدانها شده است. این اعتقاد به تاریخ چیزی است که هویت را در میان ارمنه حفظ می کند و نگه می دارد و از آن جمله واقعه نسل کشی ارمنه در آوریل ۱۹۱۵ توسط دولت عثمانی است. اهمیت این واقعه به دلیل مرگ هزاران نفر از ارمنه است که هر ساله به یاد قربانیان این حادثه، توسط کلیسای ارمنی راهپیمایی یا تجمع اعتراض آمیز در محکومیت اقدام دولت عثمانی برگزار می شود. از عوامل مهم در تنش روابط میان ترکیه و ارمنستان عدم به رسمیت شناختن این واقعه توسط دولت ترکیه به شمار می آید، که مشکلات بسیاری را برای دستگاه سیاست خارجی ترکیه بوجود آورده و سدی محکم در برابر نفوذ ترکها در منطقه ایجاد نموده است.

از رقبای مهم ترکیه در نفوذ به قفقاز جنوبی روسیه است، روسها که سالیان متمادی در آنجا حاکم بودند این منطقه را حوزه خارج نزدیک خود می خوانند و با وابستگی نظامی و اقتصادی کشورهای منطقه به خود، سعی در حفظ نفوذ سنتی خود در منطقه را دارند. دیگر رقیب مهم ترکیه جمهوری اسلامی ایران است، ایران با توجه به مذهب و تاریخ مشترک بعنوان خاستگاه تمدنی، فرهنگی و تاریخی این

کشورها) کشورهای منطقه زمانی جز حوزه تمدنی ایران محسوب می شدند و در زمان فتحعلی شاه قاجار و به استناد عهدنامه گلستان و ترکمانچای به روسیه تزاری ملحق شدند اما هم اکنون نیز وجود اقوام مختلفی از این کشورها در ایران که پیوندهای خویشاوندی با هم دارند این مناسبات را در سطح دو ملت حفظ نموده است)، خواهان ایفای نقش بیشتر در منطقه است.

ترکها بعد از روی کارآمدن حزب عدالت و توسعه درصدد تنش زدایی با کشورهایی که با آنها دارای اختلاف هستند را دارند و در این خصوص از مؤلفه قدرت نرم نیز بهره می جویند. فرهنگ یکی از مؤلفه های تأثیرگذار در این عرصه است که می تواند به اندازه عوامل دیگر تأثیر در کسب منافع ملی نقش ایفا نماید. حال در این پژوهش برنامه ها و اهداف فرهنگی ترکیه جهت نفوذ در منطقه قفقاز جنوبی (از زمان استقلال این کشورها در سال ۱۹۹۱) در عرصه سیاست خارجی ترکیه، به ویژه پس از به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۰۲ تا ژوئن ۲۰۱۱ مورد بررسی قرار می گیرد.

۱-۲) اهداف تحقیق:

بررسی ابزارها و عوامل فرهنگی استفاده شده توسط ترکیه در قفقاز جنوبی و نتایج حاصله در روابط فیمابین این کشور با کشورهای منطقه می باشد. همچنین نقش این عوامل در حل بحران های موجود منطقه نیز بررسی می شود. در این پژوهش سعی می شود نقش عنصر فرهنگ در سیاست خارجی ترکیه در جهت نفوذ در منطقه قفقاز جنوبی مورد بررسی قرار گیرد، موضوعی که به نظر می رسد کارشناسان امر تا کنون به صورت مستقل و مجزا در یک پژوهش مفصل بدان نپرداخته اند و از اثرات این مؤلفه در قدرت یابی ترکیه در منطقه قفقاز جنوبی غافل بوده اند. همچنین در این پژوهش سعی

شده تا در پایان امر راهکارهای عملی برای مقابله با اقدامات ترکیه به مسئولین دست اندرکار سیاست خارجی کشور ارائه شود.

۱-۳) اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن:

راهبرد فرهنگی ترکیه در منطقه قفقاز جنوبی باعث چالش هایی برای ایران شده است من جمله انجام اقدامات فرهنگی مانند ترویج پان ترکیسم که بخشی از خاک ایران در آن به عنوان جزئی از منطقه توران بزرگ یاد می شود!؟. به دلیل ماهیت سکولار دولت ترکیه و ترویج ارزشهای سکولاریستی و تقابل ذاتی آن با ارزشهای حاکمیتی جمهوری اسلامی ایران مجموعه اقدامات آن کشور تهدیدی علیه ایران محسوب می شود، اتحاد اسرائیل و آمریکا با ترکیه در نفوذ هر چه بیشتر در منطقه از دیگر مشکلات پدید آمده برای ایران است زیرا آنها دشمنان درجه اول ایران به حساب می آیند و مانع حضور فعال ایران در منطقه می شوند.

ترکیه از چند منظر برای ایران از اهمیتی بالایی برخوردار است ۱- اولاً این کشور با ایران ۴۵۴ کیلومتر مرز مشترک دارد ۲- ترکیه وارث امپراطوری عثمانی که آخرین امپراطوری با سیستم خلافت در جهان بوده و نمایندگی جهان اسلام را بر عهده داشته است ۳- ۹۹٪ جمعیت ترکیه مسلمان و پنجمین کشور بزرگ جهان اسلام است. بسیاری از کشورهای مسلمان خاورمیانه یک روز بخشی از امپراطور عثمانی بوده اند ۴- یکی از کشورهای عضو ناتو و دومین کشوری است که بیشترین نیروی نظامی ناتو را دارد و در اکثر عملیات ها و مانورهای این پیمان حضور جدی و فعال دارد ۵- سابقه تمدنی و تاریخی و فرهنگی این کشور در بین کشورهای همسایه ۶- تاثیرات متقابل تحولات دو کشور بر هم مانند تنها

سفرخارجی رضا شاه در دوران پادشاهی به ترکیه و تقلید او از اقدامات آتاترک ۷- مرز میان تمدن اسلام و مسیحیت بواسطه قرار گرفتن ترکیه در بین دو قاره اروپا و آسیا و همسایگی با کانون های انرژی جهان خلیج فارس و قفقاز ۸- هر دو کشور از موقعیت ژئوپلیتیکی ویژه ای برخوردارند از آن جمله دسترسی به آبهای آزاد ۹- اشتراکات فرهنگی و دینی ۱۰- و همچنین اختلافات فرهنگی ۱۱- ترکیه پل ارتباطی دو قاره آسیا و اروپا است و مسیر ترانزیت کالاهای ایرانی به اروپا محسوب می شود ۱۲- به علت واقع شدن ترکیه در کانون های بحران جهانی مانند خاورمیانه، آسیای مرکزی و قفقاز و بالکان بر اهمیت این کشور در سالهای اخیر افزوده شده است ۱۳- ترکیه نامزد پیوستن به اتحادیه اروپاست و عضو گروه جی ۲۰ (اقتصادهای برتر جهان) است. ۱۴- جاذبه های توریستی ترکیه و حجم انبوه مسافرت ایرانیان به این کشور ۱۵ - توانایی ترکیه در ایجاد نظم و آرامش در دریای سیاه و بالکان، کنترل این کشور بر آب های منتهی به دریای مدیترانه، کاهش نقش روسیه در قفقاز و ارائه مدلی جایگزین برای بنیاد گرایی اسلامی ۱۶- اهمیت هیدروپلیتیک ترکیه و دارا بودن رودهای پرآب در منطقه کم آبی مانند خاورمیانه

البته نباید از اهمیت اقتصادی و استراتژیک منطقه قفقاز جنوبی غافل ماند که از عوامل مهم دیگر در پیدایی نفوذ قدرتهای بزرگ منطقه ای و فرا منطقه ای جهت حضور در این منطقه است:

اهمیت اقتصادی منطقه قفقاز از دوره باستان تا کنون به جهت موقعیت چهار راهی آن بود ارتباط بین شمال غربی آسیا بین ماورالنهر و آسیای صغیر و آناتولی جنوب غربی اروپا و نیز بین جنوب اروپا و شمال آسیا از برزخ یا دالان طبیعی قفقاز صورت می گرفت. منابع معدنی غنی کمیاب (منگنز) تا منابع هیدروکربوی تا جنگلها و رودهای پرآب و زمین های کشاورزی و مراتع غنی بر اهمیت منطقه قفقاز افزوده است. وجود دو پیکره آبی مهم جهان دریای خزر به عنوان بزرگترین دریاچه جهان و دارای منابع

ذخایر ماهی ارزشمند خاویاری و دریای سیاه به عنوان دریای محیط بین کشورهای ترکیه، گرجستان، اوکراین، مولداوی بلغارستان و تنگه مهم بسفر در غرب بر اهمیت ارتباطی و اقتصادی منطقه قفقاز افزوده است. (امیر احمدیان، ۱۳۸۸، ۷۳)

اهمیت استراتژیکی قفقاز نیز بسیار مهم می باشد زیرا پلی است بین ملل مسیحی در شمال و ملل اسلامی در جنوب بین فرهنگ شرقی و فرهنگ غرب و بین ذخایر نفتی و مصرف کنندگان نفت. منابع نفتی حوزه دریای خزر در استراتژی آغازین آمریکا بیش از ذخایر نفت کویت در نظر گرفته شد (همان)

از دیگر عوامل انگیزشی مهم در این خصوص می توان به تأثیر گذاری مستقیم منطقه قفقاز جنوبی در تهدید امنیت ملی ایران- اجرا برنامه های فرهنگی ترکیه در تهدید هویتی و ملی ایرانیان با توجه به جمعیت قابل توجه آذری زبان ایران- نفوذ قدرتهای خارجی در مناسبات این کشورها با ایران اشاره نمود.

۴-۱) سوالات یا فرضیه های تحقیق (بیان متغیرهای مورد مطالعه):

سوال اصلی : شیوه و ابزارهای نفوذ فرهنگی ترکیه در منطقه قفقاز جنوبی طی سالهای ۱۹۹۱ الی ژوئن ۲۰۱۱ چگونه بوده است؟

فرضیه: بهره برداری از اشتراکات تاریخی، هویت‌های زبانی، قومی و نژادی، جاذبه های گردشگری و رسانه های گروهی از شیوه ها و ابزارهای نفوذ فرهنگی ترکیه طی سالهای ۱۹۹۱ الی ژوئن ۲۰۱۱ در منطقه قفقاز جنوبی بشمار می رود و ترکها در این زمینه تا حدود زیادی موفق بوده اند.

متغیر مستقل: اشتراکات تاریخی، هویت‌های زبانی، قومی و نژادی، جاذبه‌های گردشگری و رسانه‌های

گروهی

متغیر وابسته: منطقه قفقاز جنوبی

فرهنگ: واژه فرهنگ در لغت به معنای ادب، عقل، بزرگی و دانش است و در اصطلاح فرهنگ کل

پیچیده‌ای شامل معلومات، باورها، هنر، اخلاقیات، قانون، عرف و دیگر انواع قابلیت‌ها و عاداتی

است که انسان به عنوان عضو جامعه کسب می‌کند.

نفوذ فرهنگی: توانایی تاثیرگذاری و رخنه بر دیگر کشورها (بویژه ملت‌ها) از طریق فرهنگ را نفوذ

فرهنگی می‌نامند که متفاوت از سلطه و تهاجم فرهنگی است.

سیاست خارجی: رفتار و کنش و واکنش دولتها در عرصه بین‌الملل را سیاست خارجی می‌نامند.

هویت مشترک: برداشت‌های ذهنی از یکدیگر رفتار و جهت را نسبت به همدیگر شکل می‌دهد، و منجر

به پیدایش خودی و دیگری می‌باشد. برداشت ذهنی همگن به قوام یافتن هویت جمعی کمک می‌نماید و

این همگنی می‌تواند شامل عناصر مشترکی در مذهب، زبان، اسطوره‌ها و نمادها، تاریخ، دشمن مشترک

، الفبا و فرهنگ مشترک باشد که سبب ساز هویت مشترک قرار می‌گیرد.

۱-۵) روش تحقیق: توصیفی، تحلیلی - تشریحی است.

۱-۶) روش جمع‌آوری مطالب تحقیق: کتابخانه‌ای و اسنادی که با استفاده از اسناد موجود در

کتابخانه‌ها و اینترنت انجام می‌شود.

۷-۱) **قلمرو تحقیق:** در این تحقیق با عنایت به جهت گیری نوینی که در سیاست خارجی ترکیه بعد از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه ، با ذکر تاریخچه ای از روابط ترکیه با منطقه قفقاز جنوبی (متشکل از آذربایجان ، گرجستان و ارمنستان) ، اهداف فرهنگی ترکیه جهت نفوذ در منطقه را (از زمان استقلال این کشورها در سال ۱۹۹۱) در عرصه سیاست خارجی این کشور ، به ویژه پس از به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۰۲ تا تاریخ ژوئن ۲۰۱۱ را مورد بررسی قرار می دهد.

۸-۱) **محدودیت ها و مشکلات تحقیق:** به دلیل آنکه منابع مورد استفاده ، منابع موجود تا تاریخ ژوئن ۲۰۱۱ (خردادماه ۱۳۹۰) می باشد بالطبع تحولات و اتفاقات رخ داده در منطقه بعد از این تاریخ پردازش نخواهد شد و همچنین از دیگر مشکلات موجود سرعت بالای تحولات رخ داده در کشورهای خاورمیانه و خلیج فارس (موسوم به بهار عرب) که به غافل گیری اکثر محققان و پژوهشگران منجر شده است و سبب ارائه تحلیل های شتاب زده گردیده ، که این امر مانع از بررسی عمقی حوادث و تأثیر آن بر ترتیبات منطقه ایی در قفقاز جنوبی شده است. در این پژوهش عنصر فرهنگ در سیاست خارجی ترکیه (با کمک از منابع موثق درجه اول) مورد بررسی قرار می گیرد که ترکیه جهت نفوذ در منطقه قفقاز جنوبی از آن بهره گیری نموده است و این باعث می شود تا چشم انداز روشنی از تحولات فرهنگی در منطقه قفقاز جنوبی ترسیم شود.

۹-۱) **پیشینه تحقیق:** پژوهش های انجام شده در خصوص روابط ترکیه با منطقه قفقاز جنوبی در طیف ها و عوامل گوناگونی تا به حال انجام شده است که از آن جمله می توان به کتاب ترکیه حال و آینده گردآوری شده توسط موسسه ابرار معاصر است که موقعیت ترکیه را در مناطق مختلف جهان نشان